

5. Бублик О. В. Деякі особливості експертного дослідження причин нещасних випадків, пов'язаних з експлуатацією електроустановок // Актуальні питання судової експертизи і криміналістики : зб. мат.-лів Міжнарод. наук.-практ. конф., присвяч. 150-річчю з дня народження Засл. проф. М. С. Бокаріуса (Харків, 18—19.04.2019). Харків : ХНДІСЕ, 2019. С. 348—350.
6. Про землі енергетики та правовий режим спеціальних зон енергетичних об'єктів : Закон України від 09.06.2010 р. № 2480-VI (зі змін. та допов.) // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 2011. № 1. Ст. 1. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2480-17> (дата звернення: 04.02.2021).
7. Про охорону праці : Закон України від 14.10.1992 р. № 2694-XII (зі змін. та допов.) // Відомості Верховної Ради України (ВВР). 1992. № 49. Ст. 668. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2694-12> (дата звернення: 17.02.2021).
8. Кодекс законів про працю України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2694-12> (дата звернення: 17.02.2021).

І. В. Богданюк,

кандидат юридичних наук, старший дослідник, завідувач лабораторії інженерно-технічних, екологічних, військових досліджень та досліджень відео-, звукозапису ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4782-9986>, e-mail: bogdanyuk.hniise@gmail.com

І. П. Крайнов,

доктор технічних наук, професор екології, головний науковий співробітник ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-9307-5807>, e-mail: iec2001@ukr.net

К. В. Чернігівський,

науковий співробітник ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Харків, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6414-3321>, e-mail: 0675719239@ukr.net

ПРОБЛЕМИ СУДОВОЇ ЕКОЛОГІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ПІД ЧАС ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВОМІРНОСТІ ВИЗНАЧЕННЯ СТАВОК ЕКОЛОГІЧНОГО ПОДАТКУ ЗА РОЗМІЩЕННЯ ВІДХОДІВ

Анотація. Проаналізовано сучасний стан вітчизняного природоохоронного та податкового законодавства у сфері управління відходами. Рекомендовано шляхи вирішення проблем проведення судових експертних досліджень екологічних правопорушень під час визначення ставки екологічного податку за розміщення відходів.

Ключові слова: відходи, екологічний податок, небезпека, токсичність, клас небезпеки.

Abstract. The report analyzes the current state of domestic environmental and tax legislation in the field of waste management. Contradictions have been identified in determining the hazard class of waste under environmental and tax laws. The way to solve the problems of conducting forensic expert research of environmental offenses in determining the rate of environmental tax for waste disposal is recommended.

Keywords: waste, environmental tax, hazard, toxicity, hazard class.

Аннотация. Проанализировано современное состояние отечественного природоохранного и налогового законодательства в сфере управления отходами. Рекомендованы пути решения проблем проведения судебных экспертных исследований экологических правонарушений при определении ставки экологического налога за размещение отходов.

Ключевые слова: отходы, экологический налог, опасность, токсичность, класс опасности.

Одним із найважливіших аспектів судової екологічної експертизи правопорушень у сфері управління відходами є визначення класу їх небезпеки, який впливає не тільки на ступень ймовірного негативного впливу на довкілля та здоров'я людей, а й визначає ставки екологічного податку та розмір відшкодування збитків у разі забрудненні довкілля, впливає на ступінь відповідальності посадових осіб за ці правопорушення.

Відповідно до Закону України «Про відходи» [2] відходи за своїми небезпечними властивостями поділяють на чотири класи і підлягають обов'язковому обліку. Визначають клас небезпеки відповідно до нормативно-правових актів, що затверджують у встановленому порядку. Раніше таким документом був ДСанПіН 2.2.7.029-99 [3], який встановлював порядок визначення класу небезпеки відходів. Але 2014—2018 рр. постановами та наказами уповноважених органів виконавчої влади було припинено дію державних стандартів колишнього СРСР, що діяли в Україні, та міждержавних стандартів СНГ, що були розроблені до 1992 року. Зокрема, було скасовано ДСанПіН 2.2.7.029-99 та ГОСТ 12.1.007-76, яким визначалися норми та показники, залежно від яких встановлюють класи небезпеки шкідливих речовин (зокрема, відходів).

Замість скасованих документів не було розроблено нових. На сьогодні в Україні відсутні чинні нормативно-правові, нормативно-технічні та спеціальні технічні акти, затверджені у встановленому порядку, що визначають поняття класу небезпеки відходів та порядок його визначення. Цей факт створює значні труднощі для проведення судових екологічних експертиз щодо екологічних правопорушень, пов'язаних із негативним впливом на довкілля відходів (небезпечних хімічних речовин техногенного і/або антропогенного походження), а також викидів забруднювальних речовин в атмосферне повітря та водні ресурси та визначення екологічної шкоди.

Друга проблема виникає під час проведення судових екологічних експертиз щодо правопорушень, пов'язаних із визначенням ставок екологічного податку за розміщення відходів та порушенням вимог Податкового кодексу щодо екологічного податку за розміщення відходів. Ставка податку залежить від класу небезпеки відходу. У Податковому кодексі [1] (усупереч законодавству про

відходи) небезпечні відходи IV класу небезпеки розділено на 2 окремих підкласи: малонебезпечні та малонебезпечні нетоксичні відходи гірничої промисловості із різними ставками податку. У Податковому кодексі України та пов'язаних із ним нормативно-правових актах відсутнє визначення терміну малонебезпечні нетоксичні відходи гірничої промисловості та порядок віднесення відходів до цього підкласу.

Такий розподіл за класами небезпеки підтверджено Кодифікатором відходів (Додаток 9 Податкової декларації екологічного податку, затвердженої наказом Міністерства фінансів України). Ним не враховано, що відповідно до вітчизняного природоохоронного законодавства в разі неможливості встановлення класу небезпеки відходів, вони автоматично належать до 1-го класу небезпеки.

У державному статистичному спостереженні щодо утворення та поводження з відходами (форма № 1-в річна) [4] слід зазначати клас небезпеки відходів.

Згідно з роз'ясненнями Державної служби статистики України [5], клас небезпеки відходів, визначений відповідно до чинних нормативних документів, розподілено на 4 класи за Законом «Про відходи». Отже, відходи розподіляють на чотири класи небезпеки і поняття «токсичності» відходів відсутнє.

Враховуючи наведене вище, можна дійти висновку, що розподіл небезпечних відходів за класами небезпеки з метою оподаткування за розміром ставки екологічного податку за розміщення відходів суперечить розподілу з метою державних статистичних спостережень та Закону України «Про відходи». Слід враховувати, що Податковий кодекс України та Закон України «Про відходи» є законодавчими актами одного рівня.

Але сам Податковий кодекс вказує шлях усунення цього протиріччя на практиці. Згідно з п. 4.1.4 Податкового Кодексу України «презумпція правомірності рішень платника податку в разі, якщо норма закону чи іншого нормативно-правового акта, виданого на підставі закону, або якщо норми різних законів чи різних нормативно-правових актів припускають неоднозначне (множинне)

трактування прав та обов'язків платників податків або контролюючих органів, внаслідок чого є можливість прийняти рішення на користь як платника податків, так і контролюючого органу». Тому виробник відходів має право відповідно до вимог ст. 34 Закону України «Про відходи» самостійно визначати відповідний клас небезпеки у спосіб, що не заперечить вимогам законодавства України з відповідним зазначенням його у державних статистичних спостереженнях. Але цей шлях іноді породжує конфлікт з фіскальними органами, який можуть вирішуватися у судовому порядку. У цьому випадку роль судової екологічної експертизи стає визначальною.

Список використаних джерел

1. Податковий кодекс України від 02.05.2010 р. № 2755-VI (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17/ed20210225> (дата звернення: 26.02.2021).
2. Про відходи : Закон України від 05.03.1998 р. № 187/98-ВР (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/187/98-вр> (дата звернення: 26.02.2021).
3. Державні санітарні правила та норми 2. Комунальна гігієна. 2.7. Грунт, очистка населених місць, побутові та промислові відходи, санітарна охорона ґрунту. «Гігієнічні вимоги щодо поводження з промисловими відходами та визначення їх класу небезпеки для здоров'я населення». ДСанПіН 2.2.7.029-99. { Щодо зупинення дії Постанови з 16.09.2014 див. Повідомлення Державної служби України з питань регуляторної політики та розвитку підприємництва (п0009773-14) від 20.09.2014 р. }. Постанова Головного державного санітарного лікаря України від 01.07.1999 р. № 29. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0029588-99?lang=ru> (дата звернення: 26.02.2021).
4. Про затвердження форми державного статистичного спостереження № 1-відходи (річна) «Утворення та поводження з відходами» : наказ Державної служби статистики України від 19.06.2020 р. № 190 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0190832-20> (дата звернення: 26.02.2021).
5. Роз'яснення щодо форми державного статистичного спостереження № 1-відходи (річна) «Утворення та поводження з відходами» від 21.08.2020 р. № 19.1.2-12/25-20. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/metaopus/2021/3_01_00_02_2021.htm (дата звернення: 26.02.2021).

В. С. Бондар,

кандидат юридичних наук, доцент, докторант ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», декан факультету підготовки фахівців для підрозділів Національної поліції України Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е. О. Дідоренка, м. Сєвєродонецьк, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1552-4555>, e-mail: bondarlivd@gmail.com

ОСОБЛИВОСТІ ВИРІШЕННЯ ТЕХНІКО-КРИМІНАЛІСТИЧНИХ ЗАВДАНЬ ДОСУДОВОГО РОЗСЛІДУВАННЯ КРИМІНАЛЬНИХ ПРАВОПОРУШЕНЬ

Анотація. Досліджено сутність техніко-криміналістичної ситуації та висвітлено особливості вирішення техніко-криміналістичних завдань досудового розслідування кримінальних правопорушень. Виокремлено елементи дій спеціалістів у типових техніко-криміналістичних ситуаціях для подальшого їх використання як криміналістичних алгоритмів і програм досудового розслідування конкретних видів (груп) кримінальних правопорушень.

Ключові слова: досудове розслідування, кримінальне провадження, криміналістична алгоритмізація,

матеріальні сліди-відображення, техніко-криміналістичні завдання, техніко-криміналістична ситуація.

Abstract. The essence of the technical and forensic situation is investigated and the features of the solution of technical and forensic tasks of the pre-trial investigation of criminal offenses are revealed. The elements of the actions of specialists in typical technical and forensic situations are highlighted, with the aim of their further use in the form of forensic algorithms and programs for pre-trial investigation of specific types (groups) of criminal offenses.